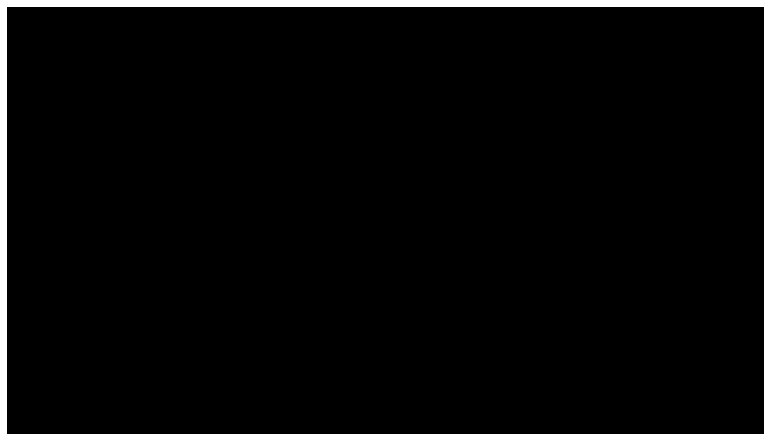


SPROGMUSEET

Redaktør: Ole Stig Andersen



Sex, vold og narko: Filmen om Nim Chimpsky

 Af [Peter Bakker](#) 12. november 2011 • I kategorien [Dyr og sprog](#)


Kan chimpanser lære at forstå og tale menneskesprog? Det har en række forskere været meget nysgerrige efter i flere årtier. Nu er der blevet lavet en dokumentarfilm, *Project Nim*, om en af disse chimpanser, [Nim Chimpsky](#). Det er en film fuld af sex, blod, vold, drabsforsøg, narko, skøre videnskabsmænd og hippier. Det lyder som ingredienserne til en typisk B-film fra USA. Men det er en dokumentarfilm.

“Project Nim” vises for sidste gang på CPH:DOX-dokumentarfilmfestivalen i København i **Cinemateket** mandag 14. nov kl. 21.30

Egentlig handler filmen om moralske og etiske spørgsmål. Hvor langt kan man som videnskabsmand gå med sine medarbejdere og de dyr man tester? Nu kan jeg afsløre med det samme at det videnskabelige projekt endte med konklusionen: Nej, chimpanser kan ikke lære menneskesprog, hverken talt sprog eller tegnsprog. Var det så spild af penge?

Allerede i 1930'erne havde familien Kellogg prøvet at opdrage en chimpans som om den var et menneskebarn, i deres familie. Men dyret lærte kun at sige tre ord i samme tidsrum som menneskebørn kan producere hundredevis af ord. Fra et sprogligt synspunkt var svaret klart: Disse dyr kan ikke lære at tale.

Chimpanser har jo heller ikke de samme fysiske muligheder for at lave de lyde som mennesker bruger til at tale med: Tungen er for stor til at de kan artikulere vokaler lige som os, tandstillingen gør det svært at artikulere konsonanter, og strubehovedet ligger ikke dybt nok. De kan heller ikke kontrollere deres vejrtrækning, og dermed lydproduktion, med samme præcision som vi kan.

Men hvis ikke talesprog, hvad så hvis vi lærer en chimpans tegnsprog i stedet?



Nim vasker op

Det ville bl.a. [Herbert Terrace](#) undersøge i 1970'erne. En studerende han tidligere havde haft et forhold til, men som nu havde stiftet familie med en anden mand som hun havde syv børn tilsammen med, sagde ja, da professoren bad hende om at føje en chimpans til familien. Familien blev lidt overrasket da hun en dag kom hjem med en lille chimpans. Og børnene legede med ham, og de var alle sammen glade. En ideel familie.

Men de bidrog ikke meget til sprogvidenskab, da de slet ikke prøvede rigtigt at lære Nim tegnsprog. Faktisk kunne de ikke engang selv tegnsprog.

Til gengæld lærte de Nim at sippe alkohol, og de delte også deres joints med ham. Nim nød det, fortæller de nu. Det er ikke klart om forældrene gav drinks og smøger til alle familiemedlemmer – der var jo syv menneskebørn og mindst en hund også. Og familiemoderen gik ikke så meget op i Nims sprogudvikling. Hun var egentligt mere interesseret i hvordan Nim begyndte at undersøge menneskekroppen, hun ammede ham, og især vakte Nims masturbationsmønstre

hendes opmærksomhed – hun var jo uddannet psykoanalytiker.

Hvorfor forskerne faktisk valgte en familie uden tegnsprog derhjemme, forstår jeg egentlig ikke. Det er næsten det samme som hvis en familie adopterede et koreansk spædbarn og besluttede at lære koreansk for at tale til denne baby: det bliver jo et meget gebrokket sprog de selv kommer til at tale, og hvad barnet lærer er langt fra koreansk. Højest en del ord.

Seneste sprognyheder

4/5	Sprogforskerne fandt en skat i skoven politiken.dk
27/4	Lille indsats styrker småbørns sprog www.dr.dk
26/4	Lad os komme det danske 'jantekomma' til livs politiken.dk
23/4	Ud med sproget - Berlingske Mener www.b.dk
20/4	Unikt runefund i centrum af Odense videnskab.dk
4/1	John Holm, Pioneer in Linguistics, Dies at 72 www.nytimes.com
10/8	Young women, give up the vocal fry and reclaim your strong female voice www.theguardian.com
20/5	Bill Funding Native Language Programs Passes mtpr.org
17/5	Sounds Of The Pilbara II: Songs In Language finishes recording - WAM - West Australian Music wam.org.au
13/5	Seven US Senators Introduce Bill to Promote Preservation of American Indian Languages - Native News Online nativenewsonline.net

FLERE NYHEDER >>>

Verdens sprog på Sproguseet.dk på et større kort

Mere i kategorien 'Dyr og sprog'

Dyrestemmer

Hvilke dyr kan tale eller forstå sprog?

En roman om en lingvist og en hund

Nye kommentarer

Arturo til Hebraisk: Et genoplivet sprog eller et nyt sprog?

Yunus til Two Turkish Loanwords in Swedish

Sonstige til Den Danske Ordbog på nettet

Mads Haupt til Er det forkert at splitte sammensatte ord?

Monica Scheuer til Jødiske efternavne

jane til Jødiske efternavne

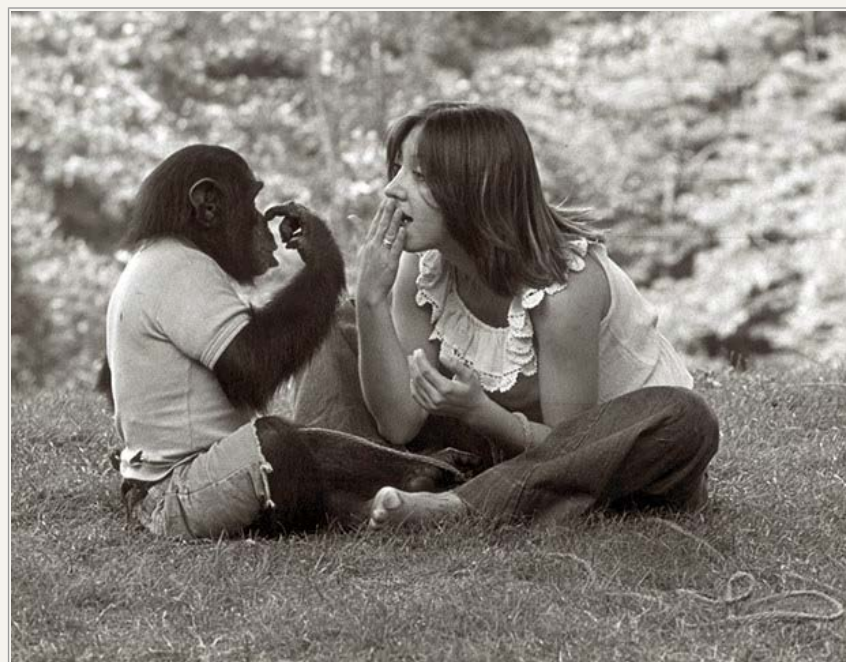
InglÉS til Sprogene i Mozambique

Birgit Eggert til Hvad er der blevet af Maren?

Grethe Movsing til Hvad er der blevet af Maren?

Henrik Klindt-Jensen til Ded borrihjolmska måled

Artikler om



Nim Chimpsky og Laura Petitto kommunikerer med tegn. Taler de også tegnsprog?

Og så var der [Laura Petitto](#). Hun ville gerne være forskningsassistent på projektet, og hun flyttede ind hos hippiefamilien. Men det gik ikke så godt. Og så flyttede Nim og Petitto ind i et stort hus på landet, og professor Terrace kom også forbi regelmæssigt, og professoren og assistenten blev glade for hinanden. Hun arbejdede ikke kun under ham, man lå også en gang imellem under ham. Men så syntes hun at det gik for vidt og at hun skulle holde op med projektet. Nim blev rasende.

Måske havde Petitto også andre grunde til at tage af sted end Terraces kildrende moustache. Nim havde nemlig flere gange bidt hende, og i filmen viser hun sine ar frem: i alt 37 sting. Men da hun ville forlade Nim, holdt han så fast på hende at det tog fire voksne mænd at få ham løs. Ja, disse dyr er utroligt stærke, og de har temperament.

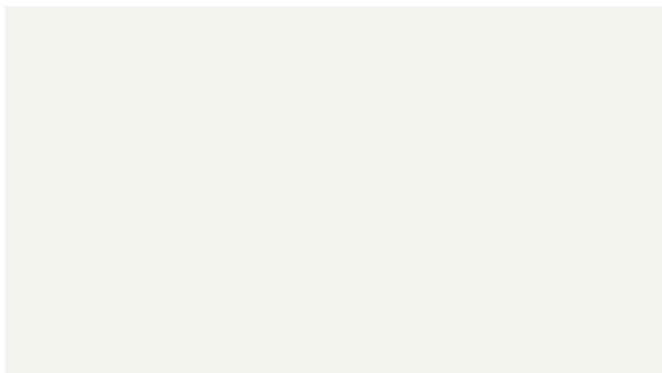
Nim blev også meget glad for katte, og der var vel nogle spontane forsøg på sex mellem arterne, åbenbart ikke kun mellem hippier og forskere. Der var jo ingen chimpanser i nærheden.

Men forskeren måtte finde en anden assistent, og det blev igen en dame, Joyce, men der var også en ung mand, Bill, og denne gang var det de to tur til at få et forhold. Og siden kom der også en døvetolk som rigtigt kunne tale tegnsprog. Men det varede ikke længe. Hun blev angrebet så alvorligt af Nim, at han bed et hul i hendes kind, som det tog tre måneder at hele. Hun holdt op. For meget blod.

Og så var der Bob. Han kunne godt lide at lege med Nim. Men så blev alle aberne solgt til et center hvor de blev brugt til medicinske eksperimenter. Vaccinationer mod forskellige sygdomme som HIV og diabetes blev testet på dem. Det varede et stykke tid inden de blev befriet derfra og overført til Primate Research Center i Oklahoma. Det var som et fængsel. Mange aber i bur. Ikke ideelt for forskning, heller ikke ideelt for Nims mentale tilstand. Derfra blev Nim solgt til "Black Beauty" farmen i Texas, hvor alle de andre dyr også var forhenværende misbrugte dyr, heste, hjorte, æsler og andre, og nu var de fritgående. Nim var den eneste abe, og han boede der helt alene, igen i et bur. Bob måtte ikke komme der. Nim og Bob var meget ulykkelige.

Og så kom Stephanie LaFarge på besøg, hende Nim var vokset op hos i begyndelsen. Ville han genkende hende? Hun vovede sig ind i buret, trods advarsler, og det blev næsten skæbnsvangert. Nim angreb hende så alvorligt at personalet var lige ved at skyde ham. Men han holdt op inden hun døde. Det er ikke klart om det var en hævnaktion, men i filmen konkluderer de at Nim alligevel var glad for hende, men at han ikke helt kunne styre sine følelser. Eller sådan noget. Og derfor dræbte Nim hende ikke.

Offentligheden fulgte også med i Nims liv, der var meget publicitet om projektet og senere om hvor dårligt han blev behandlet. Efter at være vokset op blandt mennesker var han på en måde menneskets adgang til dyrenes civilisation, via tegnsprog. Der var endda en advokat der ville have at chimpansen skulle vidne for sig selv i retten, den kunne jo tale.



aktuelle sprog Alfabeter Anmeldelser arabisk

Biblen bogstaver børn Danmark **Dansk** Dialekter

engelsk esperanto Formidling fransk identitet

konsonanter Medier modersmål Musik Navne norsk **Ord**

ordbøger ordforråd oversættelse Plansprog religion

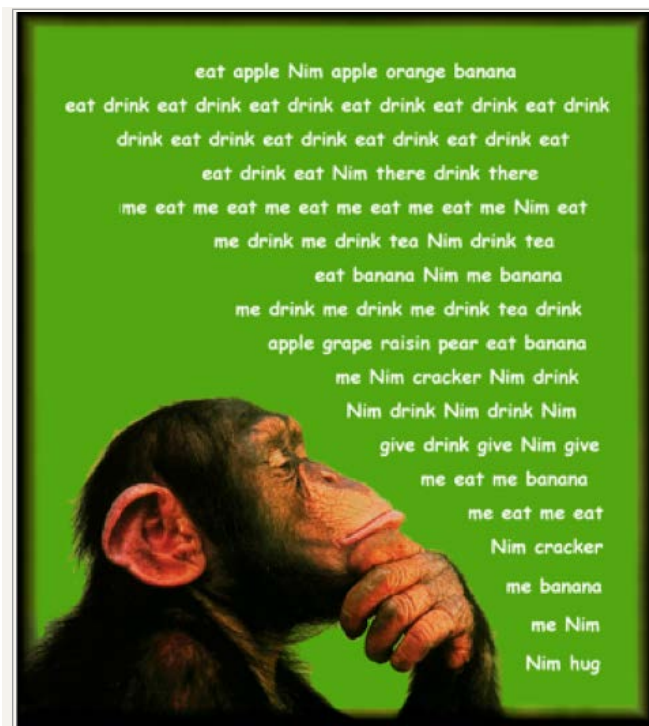
romanske sprog russisk Sjøv skriftsprog sprogdød Sproggeografi

sprogkort **Sprogpolitik** sprogteknologi

svensk truede sprog tv tyrkisk tysk Udtale

Underholdning video vokaler

Arkiv	Resources
januar 2015	Ethnologue: Languages of the World
december 2014	Forvo – All the Words in the World. Pronounced.
november 2014	LL-Map: Language and Location
maj 2014	Minority Rights Group
marts 2014	Omniglot. Writing Systems and Languages of the World
februar 2014	UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger
oktober 2013	UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger
august 2013	World Atlas of Linguistic Structures (WALS)
marts 2013	
januar 2013	
december 2012	
november 2012	
oktober 2012	
september 2012	
juli 2012	Bogstavlyd
juni 2012	Dansk sprognavn
maj 2012	Den danske ordbog
april 2012	Dialekt.dk
marts 2012	dk.kultur.sprog
februar 2012	Korpus.dk
januar 2012	Nye ord i dansk på nettet (NOID)
december 2011	Ordbog over det danske sprog
november 2011	Ordned. Dansk sprog i ordbøger og korpus
oktober 2011	Sproget.dk
september 2011	Svenska Akademien
august 2011	Ø (Schwa.dk)
juli 2011	
juni 2011	
maj 2011	
april 2011	
marts 2011	
februar 2011	
januar 2011	
december 2010	
november 2010	
oktober 2010	
september 2010	
juni 2010	
maj 2010	
april 2010	
marts 2010	
februar 2010	
januar 2010	
december 2009	
november 2009	
oktober 2009	
september 2009	
august 2009	
juli 2009	
juni 2009	
maj 2009	



Mikael Parkvalls Lingvistiska samlarbilder, nr 103.

april 2009
marts 2009

Men Nims talegaver var alligevel ikke så imponerende. Han kunne ikke rigtig lave sætninger. Langt de fleste af hans ytringer var efterligninger af tegn mennesker havde brugt lige inden. Han brugte ikke sprog som mennesker, som kommunikation, kun for at manipulere mennesker til at gøre noget for ham. Desuden snakkede han stort set kun om knus og mad.

Nim lærte at bruge en del tegn, men ikke tegnsprog. Vi ser ham gennem filmen bruge måske fem til ti tegn: *kram, jeg, du, snavset, banan, give*. Han har lært at kommunikere med nogle tegn og også med lyd og med kroppen.

Filmen handler vel ikke så meget om tegnsprog som om videnskabetik: Hvor vidt kan man gå i videnskabens navn? Hvilke følger har eksperimentet haft for Nim, og for de mennesker der var involveret i det? Man kan godt sige at de var temmelig voldsomme: Nim var i flere perioder dybt ulykkelig (hvis man kan sige det om dyr), og vi ser tre videnskabsmænd græde i filmen når de taler om deres minder om Nim.

Nim døde i 2000 af et hjerteanfald.

Har verden ændret sig? Ja, videnskabsmænd ryger vel ikke hash mere, med få undtagelser. Ethiske komiteer og videnskabelige udvalg sætter en stopper for sådanne projekter. Og videnskabsfolk boller ikke længere så ofte med deres studerende. Uden for videnskaben kan man tænke på finansverdenen: Engang var de samfundets ryggrad, nu er de samfundets grådige banditter.

Filmen er værd at se.

Peter Bakker, lektor

Afdelingen for Lingvistisk, Aarhus Universitet

Læs også:

1. [Hvilke dyr kan tale eller forstå sprog?](#) Det korte svar er: Kun mennesker. Andre dyr bruger ikke sprog. Men, siger du nu, er der ikke nogen dyr der kommer tæt på sprog? Er der ikke dyr der...
2. [Klinton og mutsun](#) Lt. Worf, en tam klingon fra Star Trek. Her ved årsskiftet indledte DR HD en kavalkade med 10 af de 11 Star Trek-spillefilm. De bliver vist lørdage kl 20.50. Foreløbig...
3. [Na'vi](#) I filmen Avatar har heltene deres eget særlige sprog, na'vi. Her taler heltinden, hovedingdatteren Neytiri, med en plante. Na'vi blev skabt af lingvisten Paul Frommer. Der findes et interview med...

Tagget med: [anmeldelse](#), [artikulation](#), [dyr](#), [film](#), [grammatik](#), [Tegnsprog](#), [videnskabetik](#)

Skriv en kommentar

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.